

Millainen on hyvä sketsi vuonna 2020?

Aikalaiskäsitteiden vaikutus sketsisiin

Sara Valavaara

OPINNÄYTETYÖ
Huhtikuu 2020

Medianomin tutkinto-ohjelma
Käsikirjoitus

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Medianomi
Käsikirjoitus

VALAVAARA, SARA
Millainen on hyvä sketsi vuonna 2020?
Aikalaiskäsityksen vaikutus sketsisiin

Opinnäytetyö 38 sivua, joista liitteitä 1 sivua
Huhtikuu 2020

Opinnäytetyöni käsittelee ajankuvan muutosta suomalaisen televisiosketsisiin. Lähtökohtana oli tutkia 90-luvulta 2020-luvulle saakka eriäväisyyksiä televisiossa esitettävästä komediasta ja kiinnostuksesta selvittää, onko vähemmistöillä vitsailu edelleen nykypäivää.

Työssäni edetään sketsien ja komedian teoriasta, kirjoittajan näkökulmasta kohti katsojien mielipiteitä. Tutkimusmenetelminä käytin kirjallisia lähteitä, ammattilaishaastatteluja sekä netissä teettämäni anonyymia kyselyä.

Havaintsin kulttuuriseen omimiseen, sukupuolieroihin ja vähemmistöihin liittyvien sketsien vähentyneen merkittävästi, mutten valitettavasti voi sanoa niiden poistuneen kokonaan. Suurimmassa osassa lähteitani oli myös valitettavasti tarjolla ainoastaan miesnäkökulmaa, eivätkä muut sukupuolet ole saaneet sen koomin näkyvyyttä.

Asiasanat: käsikirjoitus, huumori, sketsit, rasismi, ajankuva

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Culture and Arts
Scriptwriting

VALAVAARA, SARA
What Makes a Good TV sketch in 2020?
The Impact of Contemporary Perspective

Bachelor's thesis 38 pages, appendices 1 pages
February 2020

This Bachelor's thesis discusses humor, TV sketches and the impact of a contemporary perspective: what makes a good TV sketch in 2020?

The first chapter focuses on humor and introduces common theories of TV-sketches. The second chapter covers writing TV sketches from a scriptwriter's point of view. The final chapter is from the spectator aspect and discusses social media's change for the classic TV-entertainment.

The conclusions and results show that cultural appropriation through disrespectful jokes about minorities has declined in mainstream media, but not completely vanished. Most of the sources used only contained the masculine aspect, and this raises a further question: how are other genders represented?

Methodologies in this thesis were comparing sources: literature, specialist interviews and an anonymous Google inquiry and the writer's own knowledge.

Key words: scriptwriting, humor, sketch, TV, racism, zeitgeist.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	MIKÄ ON SKETSI?	7
	2.1. Tekijöiden näkökulma: mikä suomalaisia naurattaa?	12
	2.1.1 Kuinka käsikirjoittaa onnistunutta komediaa	13
	2.1.2 Naiset komediakentän kirkkaimpina johtotähtinä.....	15
3	AJANKUVAN VAIKUTUS SKETSIN NAURETTAVUUTEEN.....	17
3.1.1	Studio Julmahuvi ja Practical English, Abu	19
3.1.2	Kuka saa vitsailla ja mistä?	23
4	MITÄ SUOMALAISET HALUAVAT TV-KOMEDIALTA?	25
4.1.	Mitä suomalaiset katsovat televisiosta	26
4.1.1	Mistä Putous vitsailee 2020?	27
4.1.2	Sosiaalisen median vaikutus tiedostavuuteen	28
4.2.	Blokess ja uudenlainen sketsin muoto	30
4.2.1	Kuka saa vitsailla vähemmistöillä?	31
5	POHDINTA.....	34
	LÄHTEET	36
	LIITE 1 Anonyymi kysely:kokemuksia suomalaisesta tv-komediasta. 2020. Valavaara, S. https://forms.gle/kMn9LEzZFYB5gEEj7	38

1 JOHDANTO

2000-luvun alkupuolella VHS-kasetit surisivat helsinkiläisen rivitaloasunnon olohuoneen nauhurissa, kun kelasin uudelleen ja uudelleen huvittavia pätkiä sketsisarjoista, joista en ymmärtänyt mitään muuta, kuin sen että niille kuului nau-
raa.

Huvituin hymyhuulista, mutapainista, isänmaan toivoista, Kummelista, Äkkiä Anttolasta ja etenkin Kyllä isä osaa –sarjasta. Katselin Studio Julmahuvia, mut-
ten varsinaisesti osannut nauraa niin monikerroksiselle huumorille vielä alakou-
luikäisenä. Osasin laulaa Vintiöiden vesipuisto Surinan ja toistella Kummelin
lentäviä lauseita. Se, ymmärsinkö minkään sketsin kohdalla mistä ne varsinais-
esti kertoivat, ei tuntunut minua häiritsevän, sillä ainakin nauroin jutuille.

Yläasteella tutustuin Ihmebantuun ja aloin hiljalleen iän myötä käsittää sketsejä
ja myös niiden traagista puolta aivan eri tavalla. Aloin ajatella, miten sketsien te-
kijät keksivät juttunsa ja pohtimaan, olisiko minusta koskaan kirjoittamaan mi-
tään tuollaista.

Teini-iässä kiinnostuin komediasta entistä enemmän ja pian videokamerat kuva-
sivat minun ja parhaan ystäväni huumoripätkiä, jotka kieltämättä ovat niin erikoi-
sia, etten vielääkään oikein ymmärrä mistä niissä on kyse. Näyttelin väkivaltaista
linnakundia, nettideittailusivulla huijattua nuorta naista ja mielipuolisen Solda-
tenko-nimisen miehen takia järkensä menettänyttä piikaa. Pätkät ovat kadon-
neet bittiavaruuteen, mutta muistan edelleen kutkuttavan tunteen, kun näy-
timme pätkiä muille – nauravatko he samoissa kohdissa kuin me? Ja kyllähän
he nauroivat.

Helmikuussa 2013 olin kirjoittamassa ylioppilaaksi ja sain ystäväni kanssa kun-
nian järjestää lukiomme Abishow-nimisen tapahtuman. Olimme valmisteilleet oh-
jelmanumeron, jossa perinteiseen tapaan opettajat joutuvat oppilaiden toimesta
nälvityksi. Me epäonnistuiimme osiossa täysin ja tilanne johti opinto-ohjaajan
kyyneleisiin.

Kyseinen tilanne avasi minulle uuden näkökulman sketseihin: joku voi myös loukkaantua hyväntahtoiseksi tarkoitetusta vitsistä. Sketsissä voi olla huomautta, rivien välistä asetelma, joka on symbolisesti jollain tapaa alistava tai halventava. Niin kävi myös meidän Abishown ohjelmanumerossa, jossa viattomin, ajattelemattomin mielin pyysimme naisopinto-ohjaajaa olemaan miesopettajan koira agilityradalla.

Jälkikäteen juttu kuulostaa kieltämättä todella halventavalta ja oudolta, mutta oivallus oli ehkä oivallettava: Tunne areenasi. Mieti mistä juttusi todella kertoo, mene pintaa syvemmälle.

Lopputuloks Abishown kanssa johti minun ja ystäväni lohduttomaan itkukierrokseen jokaisen loukkaamamme opettajan luona, sekä puhutteluun rehtorin kansliassa, jonne jouduimme Alppilan lukion historian tietävästi toisina Abishown järjestäjinä opiskelijoina. Edellinen huomionarvoinen ”munaus” oli vuoden 2011 Abishown alaston humalainen opiskelija lavalla, pelkkä sukka sukukal-leuksiensa edessä.

Niin Abishow, kuin lapsena katselemani sketsiohjelmat toimivat hyvänä aasinsil-tana aiheeseeni: miten ne tänä päivänä esitettynä kestäisivät aikaamme?

Vertailen ja tutkin työssäni 90-luvusta 2020-luvulle suomalaisen televisiosketsis-min kehitystä ja muutosta, sekä ennen kaikkea sitä, mikä vanhoissa sisällöissä suututtaa ja mikä ei. Mistä saa vitsailla vuonna 2020? Kuinka sosiaalinen media ja sen erilaiset viestintäpalvelut ovat lisänneet tietoisuutta sopimattomasta huu-morista? Mikä saa suuretkin mediatalot toisinaan kömmähtämään vähemmistöjä sortaviin sketseihin? Kuka saa vitsailla vähemmistöistä, vai saako kukaan?

Tutkimusmenetelminä työssäni käytän ammattikäsitteitä haastatteluja, anonyymia teettämääni kyselytutkimusta, sekä useita kirjallisia lähteitä, joita vertailen ja analysoin.

2 MIKÄ ON SKETSI?

Sketsi on muodoltaan lyhyt, tilannekomiikkaan ja sen varaan perustuva lyhyt komediallinen esitys. Sketsejä esitetään tavallisesti televisiossa, radiossa, sosiaalisen median viestimissä tai esittävänä taiteena.

Television Runousoppia –kirjassa (Nikkinen, A. Vacklin, A. 2012, Like Kustannus Oy, Helsinki) sketsin ominaisuuksiksi määritellään sen liittyvän ajankohtaisiin aiheisiin, toistuviin vitseihin tai tuttuihin koomisiin hahmoihin.

Nikkinen ja Vacklin esittävät kirjassaan, että viihteelliset ohjelmamuodot periytyvät jo ajalta ennen televisiota ja radiota. Ennen ihmiset menivät sirkuksiin, gladiattoritaisteluihin ja taikateattereihin hakemaan huvitusta, kun nykyisin hupinälän tyydyttää television avaaminen kotisohvalla tai älypuhelimien selaaminen missä ikinä itse onkaan.

Myös Jukka Annalan Toopelivisio –kirjan johdannossa (Annala, J. 2006, Toopelivisio, Kustannusosakeyhtiö Teos) TV-sketsejä verrataan Antiikin Rooman miihiköihin ja hullunkurisiin teatteriesityksiin. Annala kirjoittaa myös, että sketsien näyttelijätiimit, kuten Studio Julmahuvi, Kummeli ja Lapinlahden Linnut jatkavat ikään kuin 1500-lukulaista italiassa syntynyttä kiertävän komediateatterin perinnettä (Commedia Dell'arte).

Nikkisen ja Vacklinin Television runousopissa tuodaan esille näytelmäkirjailija Arthur Swinsonin esitys, jonka mukaan sketsisarjojen rakenneformaatti tuli televisioon alun perin radiosta. Swinsonin mukaan siirtyminen radioteatterista televisioon tarkoitti tekijöilleen sitä, että oli keskityttävä entistä enemmän komediallisten hahmojen ulkonäköön, sekä tapaan puhua ja liikkua, että tapahtumapaikoihin ja draamallisiin tilanteisiin. Radiossa kuulija rakentaa itse oman käsityksensä hahmon ulkonäöstä ja atmosfääristä, mutta televisiossa sketsisarjat ovat hahmovetoisempia. Sketsin tunnistettavia piirteitä tuetaan televisiossa lavasteiden, puvustuksen ja maskeerauksen keinoin. (Nikkinen, Vacklin 2012, 296)

Ajankohtaisissa aiheissa Nikkisen ja Vacklinin mukaan sketsikomedialla on usein ”julmaa ja vihamielistä herravihaa” ja se kohdistetaan usein esimerkiksi poliittisen tilanteen parodiointiin, imitoiden poliitikkoja, yritysjohtajia tai muita mediassa tapetilla olevia merkittäviä yhteiskunnallisia henkilöitä ja heidän inhimillisiä virheitään.

Suomalaisessa TV-sketsismissä hyvänä esimerkkinä Nikkisen ja Vacklinin teoriasta ”julmasta ja vihamielisestä herranvihasta” toimii erityisesti poliitikkojen imitointi. Putous-sketsisarjassa silloiseen pääministeriin Alexander Stubbiin kohdistettiin ivaa matkien tämän yleisesti huomioituja manereita ja käytösmallejaan. Stubb oli myös mediassa hallituskaudellaan tunnettu aktiivisesta sosiaalisen median käytöstä ja erityisesti taipumuksestaan ottaa selfie-kuvia vieraillessaan erilaisissa tilaisuuksissa. Näyttelijä Antti Holma hyödynsi manereiden lisäksi rankasti myös pääministerin ulkoista olemusta ja etenkin vitivalkoisia hampaita. Holma imitoi Stubbia Putouksen kaudella 6. (2014, MTV3, Yellow Film).

Toistuvat vitsit ja tutut koomiset hahmot, ovat tiettyssä komediasarjassa toistuvasti esiintyviä, katsojalle entuudestaan tuttuja lähtötilanteita, jotka kuitenkin johtavat katsojalleen arvaamattomaan lopputulokseen.

Esimerkkinä käytän Vintiöt-sarjan ”Varjomiehet” –sketsiä, joka alkaa aina samasta alkutilanteesta. Siinä iltahämärässä pihalla oleva kaksikko huomaa naapurin ikkunassa heijastuksen, jonka perusteella asunnossa tapahtuu väkivaltaa. Kaksikko juoksee auttamaan, mutta joka kerta sketsin lopussa paljastuu, että väkivallan uhka oli vain varjosta johtuva harja, joka todellisuudessa johtuu esimerkiksi kahvin kaatamisesta kuppiin, tai imuroimisesta koomisessa asunnossa. Sketsin toistuessa useita kertoja, katsoja osaa odottaa, ettei asunnossa tapahdu väkivaltaa, muttei osaa arvata, mitä varjomiehet tekevät. (Vintiöt, v. 1994-1995, ohjaaja Aleksis Mäkelä, MTV3).

2.1 Huumorin ja naurun teorioita

Huumoria, naurua ja niiden yhteyttä toisiinsa on tutkittu jo Antiikin Kreikan filosofien ajoista. Tutkimuksissa tulee usein esiin mielenkiintoinen seikka, jonka mukaan komedia ja tragedia tulevat ”samasta juuresta”, sillä niissä on läsnä sama pohjavire. Ajatus on mielestäni oivallinen, sillä kaikki mitä huumorista ja

komediasta olen työtäni varten lukenut, toistaa tavalla tai toisella samaa logiikkaa – huumori on inhimillisen typeryyden, paremmuudentunteen ja yhteiskunnallisten epäkohtien tarkastelua ivallisesta, osittain jopa traagisesta näkökulmasta.

Esittelen nyt kahden kirjallisen lähteen perusteella muutamia huumorin teorioita, jotka selittävät osaltaan sitä, miksi ihmiset nauravat tietyille asioille ja miten sketsi rakentuu.

Huumoria tutkineen professori Jarno Hietalahden teoksessa Huumorin ja naurun filosofia (Hietalahti, J. 2018, Huumorin ja naurun filosofia, Gaudeamus) esitellään kolme yleistä huumorin teoriaa: ylemmyysteoria, huojennusteoria ja yhteensopimattomuus- eli inkongruenssiteoria. Ne antavat Hietalahden mukaan huumorin tutkimiselle hyödyllisen kolmijaottelun.

Ylemmysteorian mukaan jokin kohde on naurajansa mielestä koominen, koska se on heikko tai huono. Tällöin nauraja kokee nauravansa kohteelle ylhäältä päin. Kirjassaan Hietalahti siteeraa Sokratesta, jonka mukaan naurettavaksi voi katsoa heikommat ihmiset, joka eivät kykene kostamaan heihin kohdistuvaa pilkkaa.

Esimerkkeinä ylemmysteorian mukaiselle huumorille käytän esimerkkinä Duudsoneita ja Hauskat kotivideot -ohjelmaa. Niissä katsoja nauraa kaverinsa onnettomuuksia kuvaavan vahingoniloisen kuvaajan seurana, huvittuen pilan kohteen epäonnesta. Duudsoneissa hauskuus rakentuu mielipuolisiin stunteihin, joissa on aina mahdollisuus ja todennäköisyys epäonnistua traagisesti. Hauskoissa kotivideoissa vuorostaan komiikka syntyy esimerkiksi lihavan lapsen kaatuessa skeittilaudalla satuttaen itsensä typerän näköisesti.

Hietalahti mainitsee kirjassaan ylemmysteorian mielestäni oivallisesti kiteyttävän siteerauksen, jossa saksalaisfilosofi Friedrich Nietzsche toteaa ylemmysteorian samasta mielipuolisuudesta kumpuavan mahdollisuudet niin syviin murheisiin kuin suuriin riemuihin. (s.49)

Huojennusteoria tarjoaa naurajalleen väylän kurkistaa inhimillisen typeryyden ikkunasta. Tällöin psykologi Sigmund Freudin mukaan ihminen nauraa koomiseen tilanteeseen ajautuneelle lajitovereilleen, vaikka joutuisikin myöntämään

käyttäytyneensä vastaavassa tilanteessa samalla tavalla. Tällöin naureskelija näkee omat inhimilliset virheensä naurun kohteena, eikä yritä nousta koomista toilailijaa ylemmälle jakkaralle.

Huojennusteoria esittää myös ajatuksen, jonka mukaan samoille vitseille nauraminen on tietynlaista hengenheimolaisuutta ja interpersoonallista toimintaa.

Esimerkkinä huojennusteorian mukaiselle suomalaiselle komedialle pidän esimerkkinä 1990-luvun alussa esitettyä Kyllä isä osaa –sarjaa. Siinä esiintyvä perheen isä on laskettavissa koomiseksi toilailijaksi, joka ei kuitenkaan teorian mukaisesti ole paha tai ikävä. Perheen isä yrittää tiiviin perheen kanssa selviytyä laman runteleman tamperelaisperheen johtohahmona. Perheen inhimillisyys ja hölmöys, solahtaa huojennusteorian piiriin erinomaisesti, ohjelman käsitellessä perheen talouteen liittyviä tabuja ja selviytymistä laman kourissa. Tällöin katsoja löytää hauskuuden karrikoidusti tilanteista, joissa on ehkä lievemmissä muodoissa ollut. (Kyllä Isä osaa, 1994. Ohj. Lepikkö, P. Linssilude Oy)

Teoria antaa monenlaisia mahdollisuuksia vitsailla omista heikkouksista, erilaisuudesta, mutta laaja-alaisena se antaa myös mahdollisuudet vihalle ja aggressiolle, sekä suvaitsemattomuudelle. Tällä tarkoitan sitä, että vaikka rasistiset ja seksistiset vitsit voisi laskea ennemmin ylemmyysteorian piiriin, voi pelosta ja vihasta kumpuavat, uhriutuvat vitsit laskea myös huojennusteorian piikkiin.

Yhteensopimattomuus- eli inkongruenssiteorian taustaoletuksena Hietalahti kirjoittaa ihmisten elävän maailmassa, jossa asioiden luotetaan etenevän tiettyjen kaavojen ja odotusten mukaisesti. Tällöin kun odotusten ja tapahtumien väliin ilmaantuu särö, huumori astuu esiin.

Hietalahti listaa tyypilliseksi esimerkiksi inkongruenssiteoriasta inhimillisen eläimen tai konemaisen ihmisen, eli kun kulttuuriimme istutetut normit liikahtavat paikoiltaan, se huvittaa.

Omana esimerkkinä esitän Ranuan Kummit –televisiosarjan sketsin, jossa tuore pariskunta viettää aikaa naisen kotona. Joka kerta, kun suhde on etenemässä romanttisempaan suuntaan, naisen entinen, kuollut mies paljastuu olevan huoneessa balsamoituna ja erilaisissa asennoissa. Naista tämä ei tunnu häiritsevän, mutta mies on ymmärrettävästi epäviehättynyt ruumiista, joka on jatkuvasti

osallisena pariskunnan intiimeissäkin hetkissä. Vaikka sketsi rivien välistä kertoo henkisesti vaanivasta entisestä puolisoista, antaa se kuitenkin katsojalleen pääällimmäisenä ajatuksen ”ajatella, jos jollain oikeasti olisi kotonaan ruumis”.

Tämä poikkeamiin perustuva huumorin laji on isolta osin kiinni siitä, millaisessa yhteisössä yksilö on kasvanut. Se mikä voi toisesta olla tavallista, voi toisesta olla vierasta ja huvitusta aiheuttavaa.

Hietalahti mainitsee kirjassaan huumorifilosofi Marie Collins Swabeyn, jonka mielestä havaitakseen huumoria, on oltava tietoa siitä mikä on nauramisen arvoista. Se muodostaa teoriasta hyvinkin yhteiskunnallisen, sillä vallitsevat yhteisön moraalili- ja rationaalisuuskäsitykset ovat kyseisen teorian ennakkoehtoja.

Nämä kolme huumorin teoriaa vahvistavat sitä käsitystä, mikä minullakin on: huumori vahvistaa ihmisen sidosta maailmaan ja auttaa käsittelemään erilaisia, kipeitäkin aiheita niin itsestään, läheisistään tai yhteiskunnasta. Kyseiset teoriat eivät laveudessaan kuitenkaan sulje toisiaan pois vaan päinvastoin vahvistavat toisiaan.

Nikkisen ja Vacklinin teoksessa Television runousoppia, esitellään journalismin professorin Melvin Helizerin Threes-kaava. Sen mukaan huumorin kohde voi olla mikä hyvänsä, kunhan koomikko on varma, että se aiheuttaa huvitusta yleisössä. Threes-kaava on seuraavanlainen (Nikkinen, Vacklin. 2012, 294).

T = TARGET – *kohde*

H = HOSTILITY – *vihamielisyys*

R = REALISM – *realismi*

E = EXAGGREGATION – *liioittelu*

E = EMOTION – *tunne*

S = SURPRISE – *yllätys*

Kaavion soveltaminen tarkoittaa käytännössä Helizerin mukaan sitä, että huumori on lähes aina epäreilua ja puolueellista, sisältäen kirjoittajansa näkökulmasta esitettyjä väitteitä ja selityksiä. Näin ollen kohde valikoituu kirjoittajan mielimään kohteeseen ja usein sisältää vihamielisen asennoitumisen.

Sketsi tarvitsee onnistuakseen myös totuuden hiukkasen. Tällä tarkoitetaan sitä, että useimmat hyvät vitsit ovat hauskoja, koska ne ovat totta. Katsojan on vaikeaa samastua vitsiin ilman totuuden siementä, mutta Helizerin mukaan vitsit voivat kuitenkin muokata katsojansa totuutta ja haastaa sitä. Siksi sketsit ovat usein yhteiskunnallisia ja haastavat katsojaansa ymmärtämään esimerkiksi poliittisten tilanteiden järjettömyyttä.

Sketsi kaipaa myös esittäjältään tunnetta. Helizerin mukaan koomikon on koko ajan kasvatettava katsojan emootiota, ikään kuin ilmapalloa jonka voi lopuksi poksauttaa. Jännitys saa katsojan seuraamaan sitä kohti yhtä vitsin tärkeintä osaa: yllätyksellistä loppua. Helizer pitää tärkeänä koomikon kykyä rakentaa lopun yllätystä alusta asti, jolloin lopussa katsoja lyödään ns. ällikällä.

Threes-kaavan mukaan huumori syntyy kaksivaiheisesti: Ensin esitetään kohde, joka on usein kliseinen ja toisessa vaiheessa katsojalle esitetään odottamaton päätös ja yllätys. Tällöin kuusikohtainen Threes-kaava jakautuu ikään kuin kahteen näytökseen.

2.1. Tekijöiden näkökulma: mikä suomalaisia naurattaa?

Ari Hiltusen kirjassa ”Aristoteles Hollywoodissa – Menestystarinan anatomia” (Hiltunen A. 1999, Aristoteles Hollywoodissa. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press) käsitellään yhtenä aihepiirinä suomalaisten katselukokemuksia televisiosta. Tutkijoiden mukaan yhteistä hyvien katselukokemuksien kuvauksille on, että televisio parhaimmillaan auttaa katsojaa pääsemään irti arjesta ja huolista. (Hiltunen, 1999, 147).

Niin draamassa kuin komediassakin, katsoja on saatava koukuttettua ja jäämään kanavalle, muiden ohjelmien ja tekemisen sijasta. Onnistunut ohjelma saa katsoja seuramaan intensiivisesti tarinaa ja saa hänet ratkomaan siinä esiintyviä ongelmia ja lopputulosta ennen tarinallisen arvoituksen selviämistä. Tällöin katsojalle suodaan mahdollisuus eläytyä ja samastua tunnistettaviin arkipäiväisiin tilanteisiin.

Jukka Annalan Toopelivisio-teoksen johdannossa viitataan huumoria tutkineen tohtorin Olli Alhon luonnehdintaan, että suomalainen haluaa nähdä televisiossa rakastettavan hölmöjä ressukoita, jotka eivät edusta minkään sortin uhkaa. Kirjassa esitellään 1950-luvusta 2000-luvulle suomalaista televisiokomediaa ja sen kehitystä. (Annala, 2006, 9).

Teoksessa haastatellaan muun muassa pitkän linjan koomikkoa, sekä tätä nykyä myös poliitikkoa, Pirkka-Pekka Peteliusta, joka kiteyttää hahmovetoisen median tekemistä osuvasti:

”Todellisuus on uskomatonta. En pysty edes keksimään sellaisia hahmoja, joita tuolla kadulla oikeasti kulkee. Fiktio ei parhaimmillaankaan pysty tallentamaan kaikkea sitä moninaisuutta, sitä itseään kärjistävää arkea, mikä tuolla hiihtää. Monestakin niin sanotusta kaduntallaajasta voi sanoa, että heitä katsellessa katsellaan komediaa. Me koomikohan olemme vain arjen kiinteälihaisia tulkeja”.

2.1.1 Kuinka käsikirjoittaa onnistunutta komediaa?

Opinnäytetyötäni varten haastattelin muutamaa suomalaista tunnettua komedia-käsikirjoittajaa ja kysyin, mikä suomalaisia naurattaa.

Studio Julmahuvien kirjoittajana ja sarjassa useita rooleja näytelleenä parhaiten tunnettu Janne Reinikainen toteaa suomalaisten kautta aikain nauttineen eniten hahmopohjaisesta komediasta. Reinikainen kertoo itse huvittuvansa, kun ihmiset niin sanotusti paljastuvat. ”Useimmiten hauskaa on, kun ihmiset paljastuvat –kun alhaiset, pienet piirteet tulevat esille ylpeyden takaa”. (Reinikainen, 2020).

Olennaisena onnistuneen sketsin rakentamiselle Reinikainen pitää yllätyksellisyyttä ja odottamatonta lopputulosta ”Sketsi on runoutta - tämä ei ole minun itseni idea, vaan muistaakseni Terry Jonesin - sketsissä törmää kaksi toisiinsa kuulumatonta asiaa ja niistä yhdessä tulee jokin kolmas, joka on jotain täysin muuta ja odottamatonta.”

Reinikaisen mielestä mistä tahansa aiheesta voi kirjoittaa sketsin. Hänen mukaansa kysymys on vain siitä, kuinka tuoreesti, kiinnostavasti ja hauskasti sen tekee.

2010-lukulaista suosittua televisiokomediaa, kuten Kingiä ja Possea kirjoittaneelta Hermannilla Koppalalta kysyttäessä, mikä suomalaisten mielestä on hauskaa, toteaa hän näin: ”Varmasti ihan perustavalla tasolla samat asiat kuin kaikkien muidenkin ihmisten mielestä. Mutta se mikä täällä tuntuu herättävän etenkin mediassa katsojien kiinnostuksen, on yhteiskunnallinen ja poliittinen huumori. Varsinkin sellainen jossa nauretaan ikään kuin ylöspäin esimerkiksi poliitikoille.” (Koppala. 2020).

Koppalaa itseään huvittaa yhteisistä normeista poikkeavat yllättävät sketsit. ”Kun joku sanoo tai kirjoittaa jotain sellaista joka on siinä hetkessä ja kontekstissa jotenkin poikkeavaa, yllättävää tai epäsopivaa”.

Koppalan mielestä onnistunut sketsi vaatii omaa, tuoretta näkökulmaa ja riittävästi yleissivistystä. ”Se ei tarkoita, että kaikki mistä kirjoittaa, olisi pitänyt henkilökohtaisesti kokea, mutta yleinen mielenkiinto asioihin auttaa luomaan yllättäviä ja kiinnostavia siltoja hyvin erilaisten aiheiden välille ja välttämään ilmeisimmät ja kuluneimmat asetelmat”.

Koppala ei myöskään osaa sanoa, mistä ei itse kirjoittaisi sketsiä televisioon. ”Ainakaan sen vuoksi, että kokisin aiheen olevan jonkinlainen tabu”. Kuitenkaan kaikki aiheet eivät ole sellaisia, joista hänellä itsellään olisi tietoa ja kokemusta sen verran, että hän niistä haluaisi kirjoittaa.

Kysyin Koppalalta myös mielipidettä Sokrateen esittämään ajatukseen huumorin ja tragedian kasvavan samasta juuresta: ”Kyllä siinä varmasti on paljonkin totuutta, koska pääosin kaikki huumori tuntuu saavan alkunsa siitä, että sanotaan tai tehdään jotain mikä loukkaa tai rikkoo hyväntahtoisesti vallitsevaa tilaa. Huumori on myös yksi parhaista tavoista käsitellä vaikeita asioita, joten ihminen varmasti luonnostaan haluaa käydä läpi raskaita tai traagisia asioita huumorin kautta”.

2.1.2 Naiset komediakentän kirkkaimpina johtotähtinä

Jarno Hietalahden teoksessa ”Huumorin ja naurun filosofia” haastatellaan Heli Sutelaa, joka tunnetaan etenkin Kumman kaa –sarjastaan. Sutelan haastattelussa ”Heli Sutela ja huumorin kiero suhde totuuteen” (s. 104 E-kirja) hän mainitsee, ettei häneltä kannata kysyä, mistä hauskuutuksessa on kyse, koska silloin koko hupi kuolee. Sutelan mielestä on hyvä, ettei kukaan tiedä kuinka paljon hän valehtelee sketseissään, jotka koskevat häntä itseään; juttu voi olla täysin totta tai sitten täysin valhetta, eikä se ole hänen tehtävänsä kertoa sitä. (E-kirja, 106)

Sutela muistuttaa kuitenkin, että koomikon on oltava myös rehellinen yleisölle, sillä falski hahmo ilman kosketuspintaa ei toimi.

”Siellä alla on kuitenkin oltava se mitä haluaa välittää. Sen on pakko olla rehellistä. Siinä ei ole vaihtoehtoja”.

Sutelan mielestä huumori on paljon muutakin kuin pelleilyä – sen puitteissa voi periaatteessa kertoa mitä vain sillä ”huumori sisältää kattavan kirjon kaikkeen inhimilliseen kanssakäymiseen kytkeytyviä asioita”.

Naiskoomikon asemasta ja eduista kysyttäessä, Sutela ei halua ryhtyä omien sanojensa mukaan ”Sukupuolierojen mannekiiniksi”, sillä ei voi millään edustaa kaikkia naisia tai koomikoitakaan. ”En ajattele lavalla ensimmäiseksi, että olen nainen vaan jotain ihan muuta”.

Haastattelin opinnäytettäni varten koomikko-käsikirjoittaja Pirjo Heikkilää, joka kertoo ihmetelleensä yhteistyössä muiden suomalaisten naiskoomikkojen kanssa luomaansa Siskonpedin saamaa palautetta: ”Saimme paljon palautetta siitä, että ollaan feministinen sarja ja ihmettelimme sitä, koska emme yrittäneet olla. Ilmeisesti feminismiksi mielletään se, että naiset tekevät jotain”.

Heikkilä ei muuten koe tarpeelliseksi vertailla koomikoiden sukupuolieroja paitsi ainoastaan katsojana, samastuessaan johonkin naishahmoon: ”Silloin en ihmettele, että miksi tuo puhuu tuollaisista asioista”. (Heikkilä, 2020).

Naisen aseman suomalaisella komediakentällä Heikkilä kokee olevan hyvinkin vapaa, eikä ole vielä ainakaan kohdannut naiskoomikolla olevan juurikaan rajoitteita, mutta niitä pohtiessa esille nousee ajatus roolien suppeudesta: ”Saa olla ainakin blondi, neuroottinen, hullu, härski tai luuseri”.

Heikkilä uskoo kuitenkin, että nainen saa Suomessa olla juuri sellainen kuin on, mutta pitää mahdollisena sitä, että vuosien päästä ihmetellään, millaisissa rooleissa nainen 2010-luvulla saakaan esiintyä.

Vaikkei Heikkilä allekirjoita sitä, että naiseus tarkoittaisi automaattisesti feminististä ajattelumaailmaa, on feminismin nousu yleiseen keskusteluun nostattanut tilausta naiskoomikoiden tekemästä komediasta: ”Mutta on siinä se kääntöpuoli, että aletaan myös herkästi kysellä miehille sisältöä, kun ”naisille on nyt ollut niin paljon ohjelmia”.

Jos unohtaa naiskysymyksen, pitää Heikkilä olennaisena sketsin onnistumisessa, että punainen lanka pysyy koko tarinan verran, eikä lähde poukkoilemaan. Aiheet ovat ainoastaan sellaisia, jotka itseä kutkuttavat: ”Aihe voi olla mikä tahansa, kunhan itsellä on kirjoittaessa sellainen hyrisevä olo, että tässä saattaa olla jotain hauskaa. Jos vielä työryhmässä muut nauravat sketsille, se on merkki siitä, että myös osa yleisöstä nauraa”.

3 AJANKUVAN VAIKUTUS SKETSIN NAURETTAVUUTEEN

Haastattelin opinnäytetyötäni varten myös pitkän linjan käsikirjoittajaa, Leo Viirrettiä. Kysyttäessä, mistä Viirret ei sketsiä kirjoittaisi, hän toteaa ”En kirjoittaisi sketsiä fyysisistä tai henkisistä ominaisuuksista, joille ihminen ei itse voi mitään. En kirjoittaisi myöskään sellaista, joka ”potkii alaspäin”, eli pilkkaa henkilöä, joka on alkujaankin huonossa asemassa ja puolustuskyvytön.” (Viirret, 2020).

Marraskuussa 2019 kotimaisissa viestimissä uutisoitiin laajasti, kun koomikko-poliitikko Pirkka-Pekka Petelius pyysi anteeksi 1980-1990-luvuilla esittämiään rasisisiksi luokiteltuja sketsejä. Ylen artikkelissa (Pirkka-Pekka Petelius pyytää anteeksi saamelaisia pilkkaavia sketsejään: ”Olen valmis keskustelemaan muidenkin vähemmistöjen kanssa” 21.11.2019, yle.fi/uutiset/3-11079638)

Peteliuksen mukaan sketsit ovat aikansa tuotteita, eikä hän tänä päivänä allekirjoita niitä.

Haastatteleman Leo Viirret kommentoi myös aihetta: ”Kun komediasarjan materiaali muuttuu sopimattomaksi, se muuttuu myös epähauskaksi. Jos jonkun nykyajan ihmisen mielestä vanha blackface-huumori oli ja on edelleen hauskaa, niin häntä saa kritisoida jopa enemmän, kuin kyseisen materiaalin tekijää. Nykykatsojalla kun pitäisi olla jo tieto ja ymmärrys asioista. Vuosikymmeniä vanhan sketsin tekijät ovat loppujen lopuksi vain tallentaneet sketsiin sen tekoajan ajattelumaailman kaikkine virheineen.”

Pirkka-Pekka Petelius ja näyttelijä Aake Kalliala esittivät Hymyhuulet –komediasarjassa Naima-Aslak ja Soikhiapää –nimisiä hahmoja, joiden kasvot ovat maalattu mustaksi ja heidät oli puettu saamelaisten kansallispukuihin. Hahmot puhuvat lappalaiseen tyyliin korostetusti h:n päälle ja joikaavat suomalaisille komedian ystäville tuttua ”Nunnuka nunnuka lailaa lailaa”-laulua. Hahmot ovat myös korostetun yksinkertaisia ja koko asetelma aiheuttaa vuonna 2020 katsojassaan ihmetystä, miksi sketsi koskaan on tehty.

Viirret piti Peteliuksen anteeksipyyntöä aiheellisena: ”Oli aivan oikein, että Petelius pyysi anteeksi rasistisia Nunnuka-sketsejään ja kertoi, ettei enää seiso kyseisen huumorin takana. Se, että hän sai vihapostia anteeksipyyntönsä takia, kertoo vihapostin lähettäjien olevan rasisteja. Mistään muusta siinä ei ole kyse”.

KUVA1: Kuvakaappaus Yle Areenasta, Hymyhuulet-sarjan Naima-Aslak ja Soikhiapäätä sketsistä. Aake Kalliala (vas.) Pirkka-Pekka Petelius (oik.)

Naima-Aslak ja Soikhiapäätä eivät kuitenkaan ole suomalaisen televisiokomedian kirjossa ainoat kumppanukset, joiden asettaminen 2020-luvun komediakentälle aiheuttaa närää.

3.1.1 Studio Julmahuvi ja Practical English, Abu

Studio Julmahuvi, oli 1990-luvun lopun sketsisarjojen kirkkaimmista tähdistä. Muistan itsekin katsoneeni niitä lapsena, mitään niistä ymmärtämättä ja myöhemmin myös teini-ikäisenä DVD-boxilta, vieläkin hieman ontuvalla käsityskyvällä kaikista sarjan nyansseista. Tarkemmin ajateltuna osa Studio Julmahuvinkin sketseistä, sisältää melko räikeää kulttuurista omimista ja rasistisia piirteitä. Hyvänä esimerkkinä käytän Studio Julmahuvissa esitettyä ”Practical english, Abu” –sketsiä.

KUVA2: Kuvakaappaus: Youtube: Practical English, Abu. Vasemmalta Pamir (Petteri Summanen) ja Abu (Janne Reinikainen).

Sketsissä on ilmeisesti tarkoitus opettaa intialaisittain lausuttua englantia ja hindiltä kuulostavaa siansaksaa ikään kuin opetusvideon muodossa. Siinä Abu-niminen, intialainen mies menee basaariin kyselemään turbaanipäiseltä Pamirilta käytännöllisiä vinkkejä arkisen kielen käyttöön, joita toistetaan ja näytetään kirjoitetussa muodossa katsojalle. Tässä kyseinen sketsi käsikirjoituksen muotoon purettuna, havainnollistamisen helpottamiseksi:

INT - BASAARI - PÄIVÄ

PAMIR, Seisoo persialaisten mattojen keskellä, edessään kultainen karahvi. ABU, astelee virnistellen sisälle.

PAMIR (KOROSTETUN INTIALAISITTAIN)

Good morning, Abu!

ABU (KOROSTETUN INTIALAISITTAIN)

Good morning indeed, Pamir!

PAMIR

What can I do for you my friend?

Välissä näytetään kuva, jossa lukee miten "my friend" -kirjoitetaan ja Pamirin ääni toistaa lauseen.

ABU

My friend. I wish to know, what sort of carpets do you sell.

PAMIR

That is a good question indeed, Abu!

Pamir osoittaa mattoa vasemmalla ja sen jälkeen oikealla puolellaan.

PAMIR

On my left, I have 100% cotton sort.

Kuva, jossa lukee miten "100% cotton sort" kirjoitetaan ja Pamirin ääni toistaa lauseen.

PAMIR

And on my right, I have dibadubadippadubbadippadubba-
diu.

Kuva, jossa lukee miten "dibadubadippadubbadippadubbadiu"
kirjoitetaan ja Pamirin ääni toistaa lauseen.

ABU

What does it mean?

PAMIR

I don't know! But it sounds good, doesn't it?

ABU

Yes it does.

Pamir ja Abu kääntyvät ja nostavat toisen jalkansa ja kätensä ylemmäs, tehdäkseen itämaisen tanssiasennon.

Haastattelin opinnäytetyötäni varten kyseisen sketsin kirjoittajatiimiin kuulunutta ja toista esiintyvää näyttelijää Janne Reinikaista. Reinikainen kommentoi sketsiä seuraavalla tavalla: "En tekisi uudestaan tätä, sillä en tekisi uudestaan mitään muutakaan tekemääni sketsiä. "Practical English, Abu" oli muistaakseni absurdi monikerroksinen parodia, joka viittaa lähinnä televisioon itseensä, muun muassa kieliohjelmiin ja toisiin komedioihin".

Kysyttäessä mitä elementtejä muuttamalla sen voisi soveltaa tähän päivään, ei Reinikainen pidä asiaa niin yksioikoisena: "On helppo kertoa vuonna 2020, että poistamalla kulttuuriset viittaukset kyseisestä sketsistä se olisi tänä päivänä sopivampi. Asia ei kuitenkaan ole ihan noin yksinkertainen".

Vaikka Reinikainen pitää erittäin suotavana tarkastella kaikkia ilmiöitä, joissa rasismia ilmenee, hänen mielestään monia valintoja voidaan arvioida jälkiviisaana: "Uskon, että aika moni pystyy tänä päivänä esimerkiksi toteamaan, että

"Pekka ja Pätkä neekereinä" ei ole sopiva tänä päivänä. Onko se nyt kovin erityinen havainto? Tuskin. Onko se kovin rakentavaa? Enpä tiedä. Ketä palvelisi kyseisen elokuvan tekijöiden anteeksipyyntö".

Reinikainen muistuttaa, että kyseessä on paljon isompien rakenteiden ja asenteiden muutoksen tarve. Hän toteaa, että median kannalta tilanteet ovat kuitenkin herkullisia, sillä on helppoa naulita syyllisiksi tietyt tekijät ja olettaa, että ongelma on jatkossa poissa. "Oleellista on ymmärtää hetkeä, jossa elämme ja ottaa historia oppina ja viittana parempaan tulevaisuuteen. Jälkiviisaudella ei ole tässä ajattelussa sijaa. Sketsintekijöiltä vaaditaan eettistä pohdintaa, eikä sillä ole mielestäni mitään tekemistä "mitään ei saa enää sanoa"-tyyppisen valituksen kanssa" Reinikainen kiteyttää.

Kaikki koomikot eivät kuitenkaan näe edelleenkaan kulttuurista omimista ongelmana. Yle perjantain lähetyksessä "Kuka saa nauraa ja mille?" (YLE TV1 / 26.04.2019) Lähetyksessä vierailivat koomikot Sami Hedberg ja Ali Jahangiri.

Hedberg joutui kevään 2019 aikana myrskyn silmään omien sketsiensä vuoksi. Hänen sketsisarjansa "Kokovartalomies", sai Helsingin Sanomien toimittajan Mari Korpisen artikkelissa halventavan tuomion: "Sami Hedberg nauraa sketsisarjassaan homoille, venäläisille ja saamelaisille, Sami Hedbergille eivät naura edes lapset" (HS, 19.3.2019). Korpinen maalaa rajusti artikkelissaan, ettei ole koskaan nähnyt niin huonoa komiikkaa kuin kyseisessä sarjassa.

Yksi Hedbergin kritisoiduimmista hahmoista on "Tekno-Babushka", jonka ideana on pseudovenäjän puhuminen ja tanssiminen venäläisen teknon tahtiin. Yle perjantain lähetyksessä aihe nostettiin esiin, mutta Hedberg kuitenkin puolustaa itseään toimittaja Rosa Kettumäen piinapenkissä:

"Komedian tarkoitus on luoda karikatyyreja ihmisistä, viedä ylös ja alas ja pullistella. Enhän mä tee silloin huumoria venäläisistä, vaan se on mun karikatyyri siitä maailmasta. Ja sehän on lähtökohtaisesti komedian tarkoitus."

Kettumäki epäilee Hedbergin vastausta ja kummastelee, eikö stereotyyppitietynlaisista venäläisistä vahvista haitallista ajattelumallia. Hedberg kuitenkin kumoaa Kettumäen väitteet ja korjaa, ettei hänen tarkoituksensa ole muuta kuin

tehdä hyvä mielen huumoria ja kertoo saaneensa esimerkiksi suomessa asuvilta venäläisiltä sketseistään hyvää palautetta.

Vaikka mielestäni Hedbergin huumori on mautonta ja katsojaa aliarvioivaa, ”Kokovartalomiehen” puolella on kuitenkin kansa. Hedberg on nimittäin ensimmäisenä suomalaisena koomikkona myynyt Hartwall areenaan täyteen Stand up –kiertueellaan.

Myös Roman Schatzin Maamme-kirja podcastin lähetyksessä ”Mille nykyään saa nauraa?” (1.4.2019) käsiteltiin sopimatonta huumoria. Podcastissa vierailut näyttelijä-koomikko Miitta Sorvali kertoi saaneensa kehittelemästään liikuntavammaisesta hahmostaan valtavasti negatiivista palautetta. Palaute ilmensi Sorvalille erikoista ilmiötä: liikuntakyvyltään normaalit ihmiset suitsivat Sorvalia herjauksesta, kuten myös omasta mielestäni aivan aiheesta. Mutta kuitenkin Sorvalin mukaan liikuntavammaisilta ihmisiltä hän sai ainoastaan positiivista palautetta siitä, että hän toi normalisoi vammaisten arkea, sillä kukaan ei halua olla niin näkymätöntä ihmisryhmää, josta kukaan ei edes vitsaile.

Sorvali tituleerasi tämän nk. Sijaissuuttumiseksi, jossa jostain arasta aiheesta ilman kosketuspintaa jäävät ihmiset pelkäävät vähemmistöjen suuttuvan tietystä sketseistä.

3.1.2 Kuka saa vitsailla ja mistä?

Aiemmin Mainitsemassani Yle perjantain ”Kuka saa nauraa ja mille?” -lähetyksessä esitettiin lyhytdokumentti ”Kakkaa, seksiä ja väkivaltaa” (ohjaus: Lantela, M. 2019. Yleisradio) joka avasi islantilaisen sarjakuvataiteilijan ja koomikon Huggleikur Dagssonin sielunmaisemaa.

Dagsson tunnetaan erittäin mustasta huumoristaan, jonka tarkoituksena on taiteilijan mukaan järkyttää mahdollisimman montaa ihmistä. Käsiteltävät aiheet ovat rankkoja, kuten perheväkivaltaa ja raiskauksia. Hän kertoo keskittyvänsä kaikkeen, mitä pidetään sopimattomana. Erikoisena Dagsson pitää sitä, että hänen vitsaillaan politiikasta, saa hän ihmiset älähtämään, mutta lasten hyväksikäyttöön liittyvät sarjakuvat eivät aiheuta juurikaan polemiikkia.

Mielestäni tämä kertoo aiemminkin käsittelemästäni tragedian ja komedian hiuksenhienosta erosta: ihmiset eivät halua ajatella niin maksimaalista kärsimystä, mitä osa Dagssonin sarjakuvista tai sketseistä edustaa, mutta lähestyttävimpiä asioita kuten päivänpolitiikkaa on helpompi kritisoida.

Vaikka Dagssonin aiheet ovat rankkoja ja monen mielestä mauttomia, on häneläkin aiheita jotka hän jättää rauhaan. Vitsit, jotka jäävät muiden esitettäväksi, ovat teemoja, joista Daggsonilla ei itsellään ole kokemusta. Hänen mukaansa, esimerkiksi se, että hän vaaleaihoisena heteromiehenä alkaisi vitsailla homoseksuaaleista, naisista tai eri etnisen taustan omaavista ihmisistä, alettaisiin lähestyä aihepiiriä, josta hänen ei kuulu vitsailla.

Daggson on siinä mielestäni oikeassa, ettei hänen kuulu kokea tarpeelliseksi tai edes soveliaaksi vitsailla vaaleaihoisten ja tummaihoisten ihmisten eroista, sillä tummaihoiset tekevät sen paremmin, sillä he tietävät aiheen traagisen puolen, jota Dagsson vuorostaan ei. Traagisen puolen ymmärtämättömyys tuo koomikon tilanteeseen, jolloin hän ei omien sanojensa mukaan voi myöskään ymmärtää aiheen koomista puolta, joten hän jättää sen rauhaan.

Jos äskeisten perusteluiden pohjalta minun tulisi muodostaa mielipiteeni siitä, kuka saa vitsailla ja millä, olisin Huggleikur Dagssonin kanssa samoilla linjoilla: En koskaan tekisi sketsiä aiheesta, josta minulla ei olisi kokemusta, etenkin jos aihe liittyisi vähemmistöihin.

4 MITÄ SUOMALAISET HALUAVAT TV-KOMEDIAALTA?

Koska tutkin opinnäytetyössäni erityisesti ajankuvan vaikutusta sketsin naurettavuuteen, on tekijöiden lisäksi olennaista selvittää suomalaisten televisiokatseilijoiden mielipiteitä sketseistä ja komediasta. Teetin anonymin kyselytutkimuksen, johon sain reilut viisikymmentä vastausta, joiden pohjalta analysoin sitä, mikä suomalaisilla kotisohvilla ihastuttaa tai vuorostaan vihastuttaa. Lisäksi kyselyssä selvitettiin osaltaan sitä, miten vastaajat näkevät vanhojen, nykypäivänä sopimattomaksi luokiteltavien sketsien kritisoimisen, sekä sosiaalisen median mukanaan tuoman muutoksen arveluttavan huumorin palautteenannosta.

Kysyttäessä, mikä vastaajia naurattaa, en saanut järin yllättäviä vastauksia verraten aiemmassa kappaleessani tarkasteluihin teorioihin siitä, mikä suomalaisia naurattaa. Esiin nousi usein alhaalta ylöspäin tehtävä huumori eli sketsit, joissa esimerkiksi kansalainen voi kritisoida politiikkaa, mutta poliitikko ei kansalaista. Lisäksi vastauksista ilmeni, että huvitusta tuo sketsin ajankohtaisuus, kyky samastua ja katsojan yllättäminen uusilla tavoilla ja näkökulmilla.

Lukemissani aineistoissa ei varsinaisesti ole käsitelty syvemmin sitä, mikä ihmisiä taas kyllästyttää ja suorastaan suuttuttaa komedian saralla. Vastauksista ilmeni, että kuluneille stereotyyppioille nauraminen ja laiska, katsojaa aliarvioiva huumori ei kiinnosta katsojia. Ennalta-arvattavuus, vähemmistöjä tai yleisesti muita ihmisiä pilkkaava komedia ei myöskään nauttinut suurta suosiota kyselyyn vastanneiden kesken.

Kyselyni mukaan katsojat saa suuttumaan rasistiset, seksistiset tai muuten vähemmistöjä alentava, halventava huumori. Eräs vastauksista kiteytti monen vastaajan mielipiteen yhteen lauseeseen: ”Naisia, vammaisia, etnisiä vähemmistöjä pilkkaavat sketsit saavat suuttumaan. Alistaminen ei ole hauskaa. Omalla kohdalla eniten kuitenkin naiseuteen ja feminiinisyyteen ja niiden pilkkaan liittyvät sketsit vituttavat”.

4.1. Mitä suomalaiset katsovat televisiosta

Finnpanel mittaa suomessa television katselua ja radion kuuntelua. Niiden pohjalta on tarkoitus seurata kotitalouksien katselutottumuksia ja niihin liittyviä muutoksia.

Finnpanel.fi-sivuston listauksessa viikon 5/2020 sata katsotuinta ohjelmaa, kymmenen suosituimman joukkoon kuuluu Yleisradion uutiset ja urheiluruutu, mutta kuudenneksi sijoittuu sketsisarja Putous. Sen tavoittavuus on ollut lauantai-illassa 1 181 000 katsojaa ja keski katsojamäärä lähetyksen aikana 797 000.

Vastaavasti Putouksen sisarsarja, perjantaisin esitettävä kreisihuumoripläjäys Posse ei edes esiinny listalla ensiesityksensä jälkeen. Posse on MTV3-kanavan viikon 5 17. Katsotuimpana ohjelmana, kun saman kanavan ykköspaikkaa pitää Putous.

Viikon 100 katsotuinta lähetystä (kaikki kanavat, kaikki esityskerrat)						
viikko 5/2020						
Kohderyhmä: Kaikki 4 vuotta täyttäneet						
Väestö: 5 281 000						
#	Ohjelma	Kanava	Päivä	Kello	Tavoittavuus	Keski-katsojamäärä esityspäivänä
1.	Yle Uutiset	YLE TV1	to	20:29	1 089 000	902 000
2.	Yle Uutiset	YLE TV1	ke	20:29	1 085 000	861 000
3.	Yle Uutiset	YLE TV1	ma	20:29	1 035 000	833 000
4.	Urheiluruutu	YLE TV1	to	20:55	955 000	822 000
5.	Yle Uutiset alueeltasi	YLE TV1	to	18:21	855 000	804 000
6.	Putous	MTV3	la	19:29	1 181 000	797 000
7.	Yle Uutiset	YLE TV1	to	18:00	900 000	788 000
8.	Yle Uutiset	YLE TV1	ti	20:29	1 006 000	787 000
9.	Urheiluruutu	YLE TV1	ke	20:55	899 000	775 000
10.	Urheiluruutu	YLE TV1	ma	20:55	741 000	773 000

KUVA3. Finnpanel.fi –sivuston viikon 5/2020 sata katsotuinta ohjelmaa, top 10.

4.1.1 Mistä Putous vitsailee 2020?

Putous pitää itsepintaisesti paikkaansa suomen suosituimman viihdeohjelman paikasta vielä 12. Tuotantokaudenkin jälkeen. Henkilökohtaisesti katsottuani muutaman jakson, en käsitä miksi.

Putouksen idea perustuu sketsihahmokiilpailuun, jossa hahmot yrittävät yleisöäänestysten avulla voittaa kiilpailun ja välttää oman hahmonsa putoamisen kiilvasta. Hahmot tunnetaan hokemista, jotka jäävät elämään katsojien arkikieleen. Lähetyksen aikana juontajana toimiva Roope Salminen asettaa näyttelijöitä erilaisten haasteiden äärelle ja he yhdessä esittävät pieniä sketsipätkiä ajankohtaisista aiheista.

Tällä kaudella huomioni kiinnittyi erityisesti yhteen hahmoon, jonka esittämistä pidän poliittisesti epäkorrektina. Mikko Töyssyn esittämä hahmo Urmas Viilunk on virolainen kauppias, jonka hokema on ”ALV pitää muistaa”. Viilunk puhuu huonoa suomea ja antaa vaikutelman epämääräisistä, verottajaa mahdollisesti kiinnostavista bisneksistä.

Virolaishahmon presens on mielestäni negatiivisia stereotyyppioita vahvistava, enkä ymmärrä miksi virolaisen saattaminen naurunalaiseksi on yhtään sen hyväksyttävämpää kuin muidenkaan kansallisuuksien, etenkin kun Töyssy ei ole itse virolainen. Tällöin koen kansan nauravan ylhäältä alaspäin suomalaisten mielestä heikommalle kansalle.

Koska Putous on lauantai-illan perheohjelma, koen vastuun olevan suuri. Kulttuurisista stereotyyppisistä eroavaisuuksista vitsailu ei mielestäni kuulu enää 2020-uvulle, etenkin kun kohdeyleisöön kuuluu valtavasti lapsia.

Ihmettelen sitä, ettei hahmosta ole juurikaan noussut kohua. Aiemmilla kausilla kulttuurista omimista on kritisoitu rankasti, kun esimerkiksi vuonna 2014 Aku Hirviniemi esitti BB-Aslak –nimistä homoseksuaalia saamelasta.

4.1.2 Sosiaalisen median vaikutus tiedostavuuteen

Teettämässäni kyselytutkimuksessa kysyin vastaajilta, uskovatko he sosiaalisen median vaikuttaneen tiedostavuuteen epäsovinnaisista sketseistä.

Osa vastaajista uskoo sosiaalisen median mahdollistaneen sellaisten mielipiteiden ja tietoisuuden lisääntymisen, joita vakiintuneissa valtamedioissa ei vielä välttämättä osata tai uskalleta käsitellä.

Loukkaavien sketisen koetaan olevan osa laajempaa ongelmaa ja siksi sosiaalinen media mahdollistaa epäsovinnaisien aiheiden tuomisen julkiseen keskusteluun uskaliaammin, kun jokainen voi toimia oman elämänsä sisällöntuottajana.

Vastauksista käy kuitenkin ilmi sosiaalisen median voiman olevan myös negatiivista. Yksi vastaaja kirjoittaa kommentissaan näin ”Somessa keskustellaan kiihkaasti mitä mitättömimmistä henkilökohtaisen arjen valinnoista, ja näin ollen keskustelulta ei voi välttyä mikään vähänkään tunteita herättelevä toiminta. Toisin kritisoijat leimataan kommenttikentissä helposti mielensä pahoittajaksi, siksi some ei välttämättä ole kovin hedelmällinen keskustelu-ympäristö”.

Osan vastaajien mielestä sosiaalisen median mahti on tuonut esiin ongelman, jonka mukaan ”mistään ei saa enää vitsailla” ja näin ollen mediat alot reagoivatkin hyvin herkästi saamaansa somepalautteeseen ja pyrkivät välttämään kohut. Yksi vastaaja kirjoittaa ns. ”kukkahattutätien ja feministien” pilaavan kaiken hauskan ja siksi nykyään ollaan huumorin suhteen liian varovaisia. Toinen kirjoittaa näin ”Näen sen (somen) turhana mielensä pahoittamisena. Pirkka-Pekka Peteliuksen anteeksipyyntö on turhaa. Kasarilla ja vielä ysärillä olivat eri ajat ja huudeltiin n**keriä”.

Tätä ajattelumallia vastaan argumentoitiin myös kyselyssäni muistuttamalla, että ajat muuttuvat ja vähemmistöt eivät ole enää huumorin yleisesti hyväksyttävä muoto ja ne, jotka pitävät vähemmistöillä vitsailua oikeutettuna ovat arvo maailmaltaan ja asenteiltaan vanhentuneita. Myös aiemmin haastatteleman Leo Viirret kommentoi vähemmistöistä huvittuvien olevan yksinkertaisesti rasis- teja, eikä muusta keskustelussa ole kyse.

Huumori jolle nauramme, on suora kurkistusikkuna omiin asenteisiimme ja ajattelumalleihin, joten Viirretin kommentti on mielestäni osuva. Henkilökohtaisesti koen rasistisille vitseille nauramisen häpeälliseksi, etenkin jos katsoja itse kokee nauravansa nimenomaan rasistisille piirteille. Usein olen itse kohdannut ihmisiä, jotka jälkikäteen koittavat selittää, etteivät itse koe olevansa rasisteja, *mutta* sketsi itsessään oli vain niin hauska.

Sosiaalisen median vaikuttavuuden lisäksi koomikoiden omaa asennetta pidettiin kyselytutkimukseni mukaan isona vaikuttavana tekijänä. Yksi vastaajista kirjoitti, että ”kyse on siitä, otetaanko tiedostavammat sketsit vastaan, vai ruveetaanko kitisemään ”sensuurista” ja kuvitellaanko, etteivät sensitiiviset sketsit voisi olla hauskoja”. Avoimessa keskusteluympäristössä sketsien kirjoittajien toivotaan ottavan arkoja asioita herkemmin huomioon.

Isona ongelmana pidetään myös vanhojen sketsisarjojen arvojen siirtymistä sukupolvelta toiselle, joissa saattaa huomaamattakin olla tiettyjä ihmisryhmiä loukkaavia piirteitä. ”Sukupolvelta toiselle kulkevat opit” kirjoittaa yksi vastaajista, eikä tiettyyn malliin oppinut vanhempi välttämättä näe haitallisia malleja, etenkin jos ei ole katsonut sketsejä itse sitten lapsuusvuosiensa.

Myös negatiivisten stereotyyppien vahvistamista tapahtuu herkästi somessa ja etenkin anonyymeilla keskustelupalstoilla, kuten Jodel tai Ylilauta. Näissä palveluissa vastaan tulee herkästi naisia, vammaisia tai etniseltä taustaltaan herjavia keskustelujuja. Yleisin ja valitettavin muoto on merkillinen naisviha, jota kummallakin mainitsemallani keskustelualustalla esiintyy runsaasti.

Kyselyssäni anonyymeja keskustelupalstoja pidettiin yleisesti haitallisena, sillä nuorten suosiossa ollessaan, ne ruokkivat negatiivisia ajatusmalleja ja vihaa. Osa vastaajista pitää anonyymiteettia hyvänä väylänä päästellä höyryjä ja varmistaa sen, ettei kukaan tule syyttämään esimerkiksi epäsovinnaisen vitsin kirjoittajaa huonoksi ihmiseksi päin kasvoja. Osa taas ei osaa ottaa vakavasti kirjoituksia, sillä ajattelee niiden olevan vain tahallista provosointia.

Eräs vastaaja kommentoi esimerkiksi Ylilaudan rasistisia ja seksistisiä keskusteluita seuraavasti ”Osa siitä on varmasti trollaamista ja todella mustaa nuorten nettihuumoria, mutta eihän se tietenkään poista sen negatiivisia vaikutuksia”.

4.2. Blokess ja uudenlainen sketsin muoto

Vuonna 2013 Amerikassa julkaistiin Twitterin omistama Vine-mobiilisovellus, jonka käyttäjät pystyivät lataamaan kuuden sekunnin videoklippejä palveluun jaettavaksi muille sovelluksen käyttäjille, sekä Twitteriin ja Facebookiin. *Vinelle* eli palvelussa olevalle videolle ominaista oli sketsin rakentaminen alusta loppuun kuudessa sekunnissa.

Vuonna 2014 kolme suomalaista yliopisto-opiskelijaa, Jussi Pulkkinen, Matti Roth ja Martin Kalliola perustivat Kalliolan innostuksesta oman, amerikkalaisia vinejä jäljittelevän Instagram-tilin nimeltään *Blokess*.

Haastattelin Blokessiin kuuluvaa Jussi Pulkista opinnäytetyötäni varten. Pulkkinen kertoo huumorikoplan syntyneen omista keskinäisistä vitseistä ja tylsistymisestä yliopistossa. Alkuun ryhmää seurasi vain kaverit, vuonna 2015 seuraajia oli jo yli kymmenen tuhatta ja seuraavana kesänä 90 tuhatta. Tänä päivänä Blokessia seuraa Instagramissa 117 tuhatta ihmistä.

Pulkkinen arvelee Blokessin erottuvan muista sosiaalisen median tekijöistä erilaisella tekemisen meiningillä ja huumorillaan. ”Kukaan muu ei ollut aiemmin tehnyt samanlaista Instagram -sisältöä Suomessa - eikä ole kyllä tehnyt vielä!”.

Blokessin julkaisualustat ovat toistaiseksi täysin sosiaalisessa mediassa, joten oletettavasti kohderyhmä on televisiokatselijoihin verrattuna marginaalisempi. Pulkkinen itse toivoo kaikkien heidän huumoristaan kiinnostuvien tutustuvan iästä riippumatta heidän sisältöönsä. ”Mutta jos luvuista puhutaan, niin tilastollisesti nuoret aikuiset ovat meidän suurin kohderyhmämme, eli ikähaarukka on noin 18-35 –vuotiaat”.

Kohderyhmään vaikuttamisesta Blokess ei ole varsinaisesti ottanut paineita. ”Tärkeintä meille on, että me pystytään viihdyttämään. Siitä tämä homma lähtee. Mutta kyllä me varmasti jollain tavalla vaikutetaan ihmisiin meidän sisällön kautta ja monet saman ikäiset ihmiset voivat helposti samastua meidän sketseihin” Pulkkinen pohtii.

Pulkkinen ei koe, että kohderyhmä tuo heille sisältöä suunnitellessa varsinaisesti paineita, sillä sisältöä tuotetaan samanikäisille ihmisille, kuin Blokessin jäsenet itse ovat (26-28). ”Jos tekisimme sisältöä ainoastaan lapsille, kuten monet tubettajat, niin silloin saattaisi olla painetta tehdä ainoastaan lapsiystävällistä sisältöä” Pulkkinen painottaa.

Arkipäiväisiä, huvittavia ja samastuttavia tilanteita omasta kulmastaan tarkasteleva sketsiryhmä ei kuitenkaan halua vitsailla aivan kaikesta. Pulkkinen mielestä asiat kuten rasismi, sortaminen tai erilaiset katastrofit kuten terroristi-iskut eivät käy aiheeksi sketseihin. ”Onhan näitä asioita vielä pitkä lista, mitä mainita. Tällaisissa asioissa pitää mun mielestä säilyttää kunnioitus muita kohtaan.

Huumorissa on oltava lähtökohtana se, että ketään ei pyritä loukkaamaan. Toki välillä sketsit herättävät keskustelua puolesta ja vastaan, mutta se on ollut aina osa komiikkaa”.

Lyhytmuotonsa ansiosta Blokess toimii erinomaisesti Instagramissa ja Youtubessa, mutta toimisiko sketsit sellaisenaan televisiossa? Pulkkinen ei pidä ajatusta mahdottomana ”Ehkä pelkkä tv-sarja ”Blokess” voisi olla ontto, mutta tietynlainen formaatti ja brändi taustalla olisi hyvä kombinaatio. Olisi hauskaa esimerkiksi tehdä saman tyyppinen sarja, kuin Antti Luusuaniemen ja Kari Ketosen ”Luottomies”. Ja elokuva on meillä suurin haave”.

4.2.1 Kuka saa vitsailla vähemmistöillä?

Kuten opinnäyteytössäni olen ilmentänyt, vuonna 2020 ei pidetä poliittisesti korrektina vitsailla vähemmistöjen asioilla. Paitsi, jos olet itse osa jotain vähemmistöksi luokiteltava ihmisryhmää.

Aiemmassa luvussani mainitseman Blokessin lisäksi sosiaalisessa mediassa vaikuttaa Seksikäs Suklaa ja Doslada –nimiset koomikot. Kaksikko tekee erityisesti Instagramiin Blokessin tapaan lyhyitä sketsejä, jotka käsittelevät arkipäiväisen elämän lisäksi maahanmuuttajataustaisen nuoren elämää Suomessa. Hassan ja Konssi tekevät myös musiikkia ja kaksikon tunnetuin kappale lienee ”Niinku97” (2016, Lihamyrsy Oy) joka kertoo vuonna 1997 tapahtuneesta välikohtauksesta, kun Skin Head –jengi hyökkäsi Helsingin Kontulan urheilukentällä jalkapalloa pelaavien maahanmuuttajien kimppuun.

KUVA4: Luyeye Konssi eli Seksikäs Suklaa ja Hanad Hassan eli Doslada. All day –promokuva.

Doslada-taiteilijanimeä kantava Hanad Hassan vastasi opinnäytteeseeni liittyen muutamiin kysymyksiin. Hassan tekee aisaparinsa Seksikkään Suklaan eli Luyeye Konssin kanssa videoita.

Hassan kehittää sketsinsä arkipäiväisestä elämästä, sillä kokee elämänsä olleen tähän mennessä hauska kokemus hänelle itselleen. Sketsintekijänä hän ei koe olevansa yhtään sen erikoisempi, kuin kukaan muukaan, sillä jokaisella on oma maailmansa, josta asioita katselee ”Se on varmaan se juttu mikä tekee kaikista sketsin tekijöistä tavalla tai toisella uniikin”.

Hassanin omat sketsit käsittelevät usein ironisesti stereotyyppioita ja harhaluuloja maahanmuuttajien elämästä Suomessa: lähiöelämää ja kansaneläkelaitoksen asiakkaana olemista.

Hassan kokee itse sketsien olevan osoitettu niin muillekin maahanmuuttajataustaisille ihmisille, kuin stereotyyppisesti ja kapeakatseisesti asioista ajatteleville ihmisille. Hän ei kuitenkaan usko negatiivisten ajatusmallien vahvistuneen, sillä ei usko niin ajattelevien ihmisten katsovan hänen videoitaan ”Vaikka olisihan se tosi hienoa, jos jollakin tyyppillä rasistinen ajattelu olisi vähentynyt meidän videoiden takia”.

Palautekin videoista on ollut ainoastaan positiivista. Toistaiseksi Hassan on säästynyt täysin vihamieliseltä palautteelta, ”Tai sitten en ole vaan nähnyt niitä”. Hän kokee uransa kuitenkin olevan niin alussa, että suosion kasvaessa, on tällaisetkin asiat otettava mahdollisesti huomioon.

Henkilökohtaisesti koen Hassanin ja Luyeyen työn vähentäneen stigmaa maahanmuuttajiin liittyen, etenkin nuorten keskuudessa: sketsivideoissa ennakkoluulot kumotaan ovelasti niin ajattelevien häpeäksi. Seuraajia Hassanilla on 28 tuhatta ja Luyeyella 58 tuhatta.

5 POHDINTA

Koko opinnäytetyön kirjoittaminen on ollut kummallinen matka itseeni, omiin asenteisiin ja siihen, millaisessa kuplassa elän: minun maailmassani, minun kuplassani ei vitsailla toisten heikkouksilla ja epätasa-arvolla. Kuplassani voidaan kuitenkin tuoda esille hankaliakin aiheita, epäkohtia ja satiiria, sitähan huumori parhaimmillaan on: kurkistusikkuna nurinkurisiin ajatusmalleihin, ahdasmielisten ihmisten saattamista naurunalaiseksi kysymyksellä ”ajatteleeko joku todella näin?”

Mielenkiintoiset haastattelut, artikkelit, kirjat ja keskustelut ovat saaneet minut yllättävän syvälle aiheeseeni, sekä nuorena kirjoittajana muutoksenhaluiseksi. Kiinnostavia kysymyksiä ovat esimerkiksi: miksi lähes kaikki saatavilla olevat lähteet ovat miesnäkökulmasta? Onko muut sukupuolet kuin naiset ja miehet miten edustettuina? Milloin ymmärretään, että parrakaan miehen pukeutuminen mekkoon on irvokasta, eikä tee hyvää murtumassa oleville ikivanhoille asenteille.

Muutostakin on kuitenkin tapahtunut: Saamelaisvitsit ovat suurilta osin jääneet supersuosittua Sami Hedbergiä lukuun ottamatta televisiohistoriaan. Samoin tummaihoisen esittäminen - ottamatta huomioon Suomen isoimpiin radiokanaviin kuuluvan radio Novan sketsihahmokilpailussa vuonna 2018 mauttomalla Latino-Aki hahmollaan esiintynyttä Aki Linnanahdetta. Vammaisista ei vitsaile kuin ilmeisesti Miitta Sorvali ja virolaisia pilkataan ainoastaan Suomen suurimman viihdeohjelman Putouksen uusimmalla kaudella.

Lukuisista epäkohdista huolimatta, valtavan positiivista muutosta on myös tapahtunut: maassamme elää paljon erilaisiin vähemmistöihin kuuluvia ihmisiä, jotka uskaltavat ronskilla otteella tuoda oman erilaisuutensa ja vallitsevat stereotyyppit huumorinsa aiheiksi. Tästä täydellisenä esimerkkinä on esimerkiksi haastatteleman Hanad Hassan, jonka videoissa toistuu jatkuvasti nokkelasti idioottimainen vanhanaikainen ajattelu, ettei hän esimerkiksi saisi identifioida itseään suomalaiseksi.

Tulevaisuudessa toivon meidän elävän maailmassa, jossa suomalaisuus ei tarkoittaisi enää sukunimen nen-päätettä vaan monimuotoista kulttuurien yhteensulautumista, sopua ja rauhaa – sekä ymmärrystä siitä, ettei toinen ihminen ole toista huonompi ja ansaitse tulla ikävässä valossa naurunalaiseksi. Vaikka jokainenhan meistä on jollain tavalla hölmö ja ehkä juuri se, tekee kaikesta tästä mitä ympärillämme tapahtuu yhtä suurta komediaa, kun sen oikein oivaltaa.

LÄHTEET

Haastattelut

Hassan, H. Koomikko, (2020) Haastattelu 06.02.2020. Haastattelija Valavaara, S. Helsinki.

Heikkilä, P. Käsikirjoittaja / Näyttelijä (2020). Haastattelu 13.02.2020. Haastattelija Valavaara, S. Helsinki.

Koppala, H. Käsikirjoittaja (2020). Haastattelu 23.01.2020. Haastattelija Valavaara, S. Helsinki.

Pulkkinen, J. Koomikko (2020). Haastattelu 06.02.2020. Haastattelija Valavaara, S. Helsinki.

Reinikainen, J. Käsikirjoittaja / Näyttelijä (2020). Haastattelu 21.01.2020. Haastattelija Valavaara, S. Helsinki.

Viirret, L. Käsikirjoittaja (2020). Haastattelu 29.01.2020. Haastattelija Valavaara, S. Helsinki.

Kirjalliset lähteet ja artikkelit

Annala J. 2006. Toopelivisio. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Teos.

Hietalahti J. 2018. Huumorin ja naurun filosofia, E-kirja. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Hiltunen A. 1999, Aristoteles Hollywoodissa. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Nikkinen, A. Vacklin, A. 2012, Television Runousoppia. Helsinki: Like Kustannus Oy.

Yle.fi/uutiset: Pirkka-Pekka Petelius pyytää anteeksi saamelaisia pilkkaavia sketsejään: ”Olen valmis keskustelemaan muidenkin vähemmistöjen kanssa” 21.11.2019, <https://yle.fi/uutiset/3-11079638>.

Televisio-ohjelmat & Podcastit

Vintiöt: Varjomiehet.1994. Ohj. Mäkelä, A. MTV3

Kyllä Isä osaa. 1994. Ohj. Lepikkö, P. Linssilude Oy

Studio Julmahuvi: Practical english, Abu: ”What kind is it?”. 1998. Ohj. Volanen, J. Yleisradio

Yle Perjantai: Kuka saa nauraa ja mille? 2019. Toimittajat Kettumäki. R. ja Ricks, S. Yleisradio, 26.04.2019. <https://areena.yle.fi/1-4584622>

Maamme –kirja (podcast). 2019. Toimittaja: Schatz, R. Yleisradio 01.04.2019
<https://areena.yle.fi/1-50067062>

Kyselytutkimukset

Anonyymi kysely: kokemuksia suomalaisesta tv-komediasta. 2020. Valavaara, S. <https://forms.gle/kMn9LEzZFYB5gEEj7>. Julkaisematon.

LIITE 1 Anonyymi kysely:kokemuksia suomalaisesta tv-komediasta.

2020. Valavaara, S. <https://forms.gle/kMn9LEzZFYB5gEEj7>

1. Millainen sketsi on mielestäsi hauska? Miksi?
2. Millainen sketsi on mielestäsi epäonnistunut? Miksi?
3. Millainen sketsi saa sinut suuttumaan? Miksi?
4. Millaisia positiivisia puolia näet vähemmistöihin liittyvissä sketseissä?
5. Millaisia negatiivisia puolia näet vähemmistöihin liittyvissä sketseissä?
6. Kuka saa vitsailla vähemmistöistä?
7. Uskotko sosiaalisen median vaikuttaneen tiedostavuuteen liittyen epäsovinnaisiin sketseihin?
8. Mitkä muut tekijät somen lisäksi vaikuttavat tiedostavamman ja sensitiivisemmän sketsismin syntyyn?
9. Mitä ajatuksia sinussa herättää Pekka ja Pätkä neekereinä -elokuvan joutuminen esityskieltoon keväällä 2019, vaikka kaikki muut kyseiset elokuvat näytettiin?
10. Pidätkö vanhoja, nykypäivänä rasistiseksi luokiteltavia sketsejä aikansa tuotteena ja siksi vielä hauskana?
11. Oletko viimeisen vuoden aikana törmännyt televisiossa/radiossa/somessa vähemmistöjä sortavaan sketsiin? Mikä se oli?
12. Koetko epävarmuutta vitsaillessasi? (Pelkäätkö loukkaavasi jotakuta, kerrovasi moukkamaisen jutun tms.)
13. Oletko koskaan kirjoittanut sopimatonta vitsiä anonyymisti (esim. jodel, yllä-lauta tms)? Jos kyllä, miksi?
14. Uskotko edellä mainittujen anonyymien viestintäpalveluiden tekevän hallaa vähemmistöille?
15. Löytyykö niiden anonyymiteetissä vähemmistöille positiivisia puolia?
16. Vitsailletko koskaan kaveriporukassasi täysin tiedostaen sopimattomia? Millaisia juttuja kerrot? Miksi?
17. Jos mieleesi tulee aiheesta vielä jotain, mitä haluat lisätä, ole hyvä, sana on vapaa!